

Dokument nr. 8:54

(2005-2006)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Odd Einar Dørum

Forslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Odd Einar Dørum om oppnevning av en kommisjon for personvern

Til Stortinget

BAKGRUNN

Den gjeldende personvernlov ble vedtatt i mars 2000. I de seks år som er gått siden den tid, har flere forhold medført økt press mot personvernet. I internasjonal sammenheng er spesielt tiltak knyttet til terrorbekjempelse etter 11. september 2001 en stor utfordring. Det samme er den teknologiske utviklingen, behov for en effektiv kriminalitetsbekjempelse, og ulike krav til kontroll og sikkerhet. Alt dette stiller oss overfor stadig større utfordringer knyttet til en prinsipiell og riktig personvernpolitikk. For forslagsstillerne er det viktig at det føres en samlet og konsekvent personvernpolitikk. Utviklingen skjer imidlertid i rekordfart, og det er vanskelig å få en helhetlig oversikt over situasjonen og trusselbildet for personvernet, på tross av godt arbeid både fra Datatilsynet, Personvernemnda og Teknologirådet.

Forslagsstillerne mener at et sterkt personvern er avgjørende både for den enkeltes frihet og for demokratiet. Vernet om den private sfæren er en forutsetning for et fritt samfunn. Friheten forutsetter at hvert menneske vernes mot utilbørlig registrering, overvåking og inngripen i privatlivet. Demokratiet forutsetter at det i siste instans er borgerne som kontrollerer staten, ikke staten som kontrollerer borgerne. Et samfunn som invaderer privatsfæren, eller har et likegyldig forhold til registrering og overvåking av sine egne borgere, er et samfunn på vei bort fra demokratiet og mot det totalitære. Det er derfor vår oppfatning at det skal svært tungtveiende argumenter til for at hensynet til personvernet skal vike. Forslagsstillerne deler Benjamin Franklins visdomsord om "... at de

som gir opp vesentlige friheter for å få litt midlertidig sikkerhet, fortjener verken frihet eller sikkerhet".

Forslagsstillerne mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av de utfordringer personvernet står overfor i dag, og i tiden som kommer. Dette bør etter forslagsstillerne syn skje gjennom en utredning fra en uavhengig kommisjon som får i oppgave å gi Stortinget en helhetlig oversikt/status for utfordringene for personvernet. Samtidig må en slik kommisjon fremme forslag som kan øke bevisstheten om personvern, og ruste oss mot en framtid hvor det stadig vil komme nye saker i spennet mellom et godt personvern og andre hensyn. Ikke minst er det en stor utfordring å være i forkant av, eller i takt med den teknologiske utviklingen.

Kommisjonen må videre se på om det er nye eller andre virkemidler for å ivareta personvernet enn de vi er kjent med i dag. Dette gjelder både på rettighetssiden og spørsmålet om hvorvidt de institusjonene som i dag er satt til å ivareta personvernet, er tilstrekkelige for å møte nye utfordringer. I den forbindelse vil det være naturlig å høste erfaring fra andre land som har en etablert personvernpolitikk, og søke å finne fram til "beste praksis" på ulike personvernområder internasjonalt. Det må etter forslagsstillerne syn være et tydelig mål med kommisjonens arbeid å lansere forslag til nye virkemidler og/eller organisering, som gjør at personvernet mer effektivt kan ivaretas og stå sterkere, samtidig som andre hensyn også skal ivaretas.

I mange sammenhenger er det krevende å innta et prinsipielt standpunkt når det gjelder personvern. De aller fleste saker og initiativ hvor andre hensyn enn personvernhensyn blir tillagt størst vekt, springer ut fra gode hensikter. Isolert sett er det mulig å forsvare det meste, og som regel er hver enkelt sak tilsynelatende bra. Problemet er at det ikke er noen som har nødvendig oversikt over eller kontroll på om det i et større perspektiv blir en fornuftig avveining, eller om summen av alle "gode" tiltak blir det som Datatilsy-

nets direktør Georg Apenes, har kalt for "*de gode hensikters tyranni*". Så langt har vi på mange områder opplevd at teknologien har gått foran, med myndighetene "springende" etter og hvor det i den gode saks tjeneste ikke alltid har vært like enkelt å la hensynet til prinsipiell tenkning om borgernes rettigheter komme først.

Datatilsynet viser i sin årsmelding for 2005 til flere tydelige trender hvor personvernet enten står under et sterkt press eller er på vikende front. Dette gjelder områder som privat etterforskning, unngåelse av informasjonsplikten, internasjonal bekjempelse av kriminalitet og terror, press mot taushetsplikt og personvern knyttet til offentlige databaser og journalsystemer, gjenbruk og lagring av sensitive personopplysninger, publisering av personopplysninger på Internett og andre "nye" medier og bortfall av anonyme/sporløse alternativer.

En personvernkommissjon må gå tungt inn i alle disse utviklingstrekkene, men må i tillegg se på utfordringene innenfor en rekke andre områder: - Ikke minst gjelder dette krav til bruk av biometri i pass/ID-kort eller som adgangstegn, bruk og registrering av DNA, bruk av fotlenker knyttet til kriminalitet eller sykdom. Det gjelder også (pålegg om) lagring og oppbevaring av teleopplysninger, arbeidsgivers økende kontrollvirksomhet av egne ansatte gjennom teknologi- (e-post/mobil) og kameraovervåking. Det gjelder innenfor helsevesenet med bl.a. pasientregistrering og reservasjonsmuligheter, og hvem som skal kunne bruke/ha tilgang til denne informasjonen. Det gjelder for nytte- og underholdningstjenester som forutsetter lagring og bearbeiding av store mengder informasjon elektronisk. Det gjelder stadig nye utfordringer når det gjelder registrering av bruk av privatbil (bompassering, veiprisning, obligatorisk EPS). I sum gjelder det noe så fundamentalt som retten til fortsatt å kunne leve et tilnærmet sporløst liv.

Forslagsstillerne viser også til Stortingets behandling av personopplysningsloven i Innst. O. nr. 51 (1999-2000) hvor det ble besluttet en etterkontroll/revisjon av personopplysningsloven og -forskriftene etter 4 års virketid. Dette arbeidet vil foregå parallelt med arbeidet i kommisjonen, og kan eventuelt sluttbehandles av Stortinget samtidig.

Forslagsstillerne viser videre til at det i april 2004 ble nedsatt en parlamentarisk sammensatt *Integritets-skyddskommitté* i Sverige, som har fått et nærliggende oppdrag som det vi foreslår for en norsk personvernkommissjon. Det svenske arbeidet skal etter planen ferdigstilles 30. mars 2007.

Det er etter forslagsstillerens syn viktig at arbeidet gjøres av en egen uavhengig kommisjon, og at denne er oppnevnt av Stortinget. Dette vil gi Stortinget et bedre grunnlag for en åpen og fordomsfri debatt enn tilsvarende utredninger fra regjering/forvaltning, som nødvendigvis må ha politiske føringer og ferdigveide vurderinger før de kommer til behandling i Stortinget.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget oppnevner en kommisjon som skal gi en helhetlig oversikt/status for utfordringene for personvernet. Kommisjonen bes fremme forslag som kan styrke bevisstheten om personvern, og styrke dets status i møte med den teknologiske utvikling og ønsker om økte former for registrering og overvåking.

Kommisjonens arbeid bør skje parallelt med Regjeringens revisjon/etterkontroll av personopplysningsloven og avsluttes innen utgangen av 2007.

Oslo, 16. mars 2006